

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.
2. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень. Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 08.10.98 № 53/5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.
3. Сабадаш Р.В. Судова комп'ютерна експертиза: правові підстави й особливості призначення / Р.В. Сабадаш // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2013. – Вип. 660. – С. 134–137. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawreview.chnu.edu.ua/visnuku/st/660/23.pdf>.
4. Європіна І.В. Роль і значення судової експертизи у розслідуванні кримінальних правопорушень, що вчиняються у сфері високих технологій / І.В. Європіна // Вісник академії адвокатури України. – 2012. – №16. – С. 1–5.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ КОМП'ЮТЕРНО-ТЕХНІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Намазов А. Є., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Згідно з ч. 1 ст. 242 КПК України, експертиза проводиться за зверненням будь-якої зі сторін кримінального провадження чи за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, важливих для справи, необхідні спеціальні знання.

З норми ч. 1 ст. 242 КПК України, п. 2 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах» №8 від 30.05.97 р. та п. 1 Інформаційного листа вищого господарського суду України № 01-8/2651 від 27.11.2006 р. «Про деякі питання призначення судових експертиз» випливає, що призначення експертизи, коли

з'ясування певних обставин не потребує спеціальних знань (крім випадків, які передбачають обов'язкове проведення експертизи), неприпустиме.

Предмет комп'ютерно-технічного дослідження складає певна група специфічних закономірностей, особливостей та ознак матеріальних комп'ютерно-технічних об'єктів.

Об'єкти комп'ютерно-технічного дослідження: комп'ютерні носії інформації (накопичувачі на гнучких, жорстких магнітних дисках, CD тощо), комп'ютер та його окремі блоки та пристрої, комп'ютерні комплекси, програмні продукти.

Отже, СКТЕ призначається у випадках коли для встановлення фактів і пізнання обставин і подій, що мають значення для кримінальної справи, виникає необхідність у застосуванні спеціальних знань або у випадках прямо передбачених законом. Оскільки під час розслідування комп'ютерних злочинів, де комп'ютер є засобом їх вчинення, СКТЕ не має на меті вирішення завдань, передбачених ч. 2 ст. 242 КПК України (випадки обов'язкового призначення експертизи), то вона призначається після початку досудового розслідування слідчим, прокурором або судом за власною ініціативою, а також за умов задоволення клопотання потерпілого чи сторони захисту стороною обвинувачення, слідчим суддею, судом або на договірних умовах між стороною захисту та експертом.

Завдання комп'ютерно-технічного дослідження:

- встановлення технічного стану комп'ютерної техніки;
- виявлення інформації, текстових та графічних файлів, що містяться на різноманітних комп'ютерних носіях: компакт-дисках, накопичувачах на гнучких магнітних дисках (дискети),
- жорстких магнітних дисках (вінчестерах) тощо - та визначення її цільового призначення;
- відновлення інформації, видаленої з дискет та жорстких магнітних дисків;
- встановлення відповідності програмних продуктів певним параметрам;

- встановлення авторства програмного продукту;
- виявлення ознак підключення до комп'ютерних мереж;
- визначення вартості програмного продукту;
- визначення вартості комп'ютерної техніки.

Перед призначенням СКТЕ слідчий, зазвичай, взаємодіє зі спеціалістом у відповідній галузі, що може виражатися як у процесуальній, так і непроцесуальній формах. Даний процес є позитивним для слідчого оскільки він має можливість проконсультуватись з фахівцем з питань стосовно: 1) визначення виду СКТЕ (що залежить від функціонального призначення і природи об'єкта); 2) підбір експерта з необхідною сукупністю знань; 3) формування питань, які будуть винесені перед експертом; 4) підготовка об'єктів для проведення СКТЕ. О.В. Наріжний зазначає що проведення непроцесуальних «оціночних» оглядів комп'ютерної техніки спеціалістом на місці події до порушення кримінальної справи є необхідним заходом. Слідчий самостійно або через подання клопотання ініціює проведення експертизи. При призначенні СКТЕ необхідно максимально конкретно визначати коло питань, які мають бути роз'яснені судовим експертом та обсяг потрібних для експертного дослідження матеріалів, в той же час вони не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта. Якщо об'єкти, що підлягають дослідженню, можуть містити чи містять державну таємницю, то в такому випадку СКТЕ треба проводити відповідно до положень ст. 518 КПК України.

У ч. 2 ст. 332 КПК України, також передбачені випадки, за яких суд своєю ухвалою може призначити СКТЕ, незалежно від наявності клопотання, а саме: 1) якщо суду надано кілька висновків експертів, які суперечать один одному, а допит експертів не дозволив усунути виявлені суперечності; 2) якщо під час судового розгляду виникли підстави, передбачені ч. 2 ст. 509 КПК України. Отже, під час кримінального провадження стосовно комп'ютерних злочинів СКТЕ може призначатися ухвалою суду за наявності клопотання сторін, за власною ініціативою, а також у разі суперечності один одному вже

наявних декількох висновків експертів. Після постановлення такої ухвали судовий розгляд продовжується, за винятком випадків, коли таке продовження неможливе до отримання висновку експерта.

Отже, про призначення СКТЕ може прийматися одне з таких процесуальних рішень: слідчим, прокурором у формі постанови відповідно до вимог п. 5, 6, 7 ст. 110 КПК України; слідчим суддею, судом у формі ухвали відповідно до вимог п. 7 ст. 244, п. 3, 4, 5 ст. 371, ст. 372, п. 3 ст. 332 КПК України. В будь-якому з цих рішень, окрім вимог до його змісту, передбачених КПК України, мають бути дані, які передбачені п. 3.3 Інструкції.

Порядок призначення СКТЕ чітко регламентований Законом України «Про судову експертизу», Кримінальним процесуальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами. Оскільки СКТЕ не торкається завдань, які повинні бути виконані в обов'язковому порядку і створюють зобов'язання перед слідчим або прокурором звернутися до експерта для проведення експертизи (ч. 2 ст. 242 КПК України), то вона призначається на загальних умовах визначених національним законодавством.

Вимоги до об'єктів, що направляються на експертизу.

Для дослідження інформації, що міститься на комп'ютерних носіях, експертові надається сам комп'ютерний носій, а також комп'ютерний комплекс, до складу якого входить досліджуваний носій. У деяких випадках можна обмежитися наданням тільки комп'ютерного носія. Про можливість проведення такого дослідження слід попередньо проконсультуватися з експертом (спеціалістом) у галузі комп'ютерної техніки. Для встановлення відповідності програмних продуктів певним параметрам, а також вартості програмного продукту експертові надається носій з копією досліджуваного програмного продукту і еталонна (дистрибутивна) копія програмного продукту. В разі відсутності дистрибутивної копії програмного продукту не слід відмовлятися

від призначення експертизи, оскільки в окремих випадках її можна провести за наявності копії програмного продукту. Для дослідження технічного стану і визначення вартості комп'ютерної техніки експертові надається сама комп'ютерна техніка, а також технічна документація до неї. Для встановлення авторства досліджуваного програмного продукту експертові надаються самі програми у вигляді вихідних текстів, бібліотечних та виконуваних модулів, а також програми (вихідні тексти, бібліотечні та виконувані модулі), що створені особою, щодо якої перевіряється версія, чи вона є автором досліджуваного продукту. Щоб визначити, які саме об'єкти слід надавати експертові в кожному конкретному випадку, доцільно отримати консультацію експерта (спеціаліста) в галузі комп'ютерної техніки.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»: чинне законодавство з 19 листопада 2012 року: (офіц. текст). – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2012. – 382 с.

2. Закон України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень Міністерства юстиції України від 08.10.98 №53/5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

КОМП'ЮТЕРНО-МЕРЕЖЕВА ЕКСПЕРТИЗА ЯК ЗАСІБ ВИЯВЛЕННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ОСІБ В ІНТЕРНЕТ- ПРОСТОРИ ТА ПРОТИДІЙ НИМ

Онищенко О. Е., студент 3-го курсу навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ